

DET KONGELIGE
ARBEIDSDEPARTEMENT

Prop. 163 L

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS våren 2013

*Tilråding fra Arbeidsdepartementet 31. mai 2013,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Arbeidsdepartementet legger med dette frem forslag om at arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS i forbindelse med forbundets krav om opprettelse av tariffavtale ved bedriften skal avgjøres av Rikslønnsnemnda. Departementet legger samtidig frem forslag om at det blir forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans for å løse tvisten.

2 Forhandlinger, mekling og konflikt

EL & IT Forbundet har reist krav om opprettelse av tariffavtale i IT-bedriften Atea AS. Bedriften har avvist kravet. Det er forsøkt mekling i tvisten, uten at det har lyktes å bringe partene til enighet. 29. april 2013 ble det iverksatt streik blant EL & IT Forbundets medlemmer i bedriften, og streiken ble trappet opp fra 7. mai. I alt ble ca. 80 arbeidstakere i bedriften tatt ut i streik. Atea AS har mellom 1700 og 1800 ansatte i Norge. Virksomheten er ikke medlem av noen arbeidsgiverorganisasjon.

Til støtte for konflikten ved Atea AS iverksatte EL & IT Forbundet sympatistreik i en rekke virksomheter i bl.a. energisektoren. Fra 7. mai ble ca. 600 ansatte i selskapene BKK AS (Hordaland),

Skagerak Energi (Telemark og Vestfold), Eidsiva Vannkraft AS (Hedmark og Oppland), Troms Kraft og Relacom AS tatt ut i streik. Fra 14. mai ble ytterligere drøyt 460 ansatte i selskapene Lyse (Rogaland), Haugaland Kraft (Rogaland) og Statnett tatt ut i streik.

3 Omfang og virkninger av konflikten

Streiken blant EL & IT Forbundets medlemmer i Atea AS rammet utelukkende bedriften selv. De iverksatte sympatiaksjonene medførte imidlertid etter hvert en svært uoversiktlig og usikker situasjon for strømforsyningen, med fare for alvorlige konsekvenser for store deler av landet.

En konsekvens av streikeuttaket i sympatiaksjonene var at beredskapen til selskapene som var berørt ble kraftig svekket, og at feil i nettet ikke ville bli rettet, eventuelt at reparasjonstiden etter strømutfall kunne bli forlenget. Strømnettet i Norge er i utgangspunktet robust, men noen områder er mer sårbare enn andre, og mangel på styring og feilretting vil over tid øke sannsynligheten for store utfall. Disse utfallene kan ikke forutsettes i forkant, verken når det gjelder sted eller omfang. I følge Olje- og energidepartementet

innebar streikesituasjonen at Statnett i stor grad mistet styringen over forsyningssikkerheten.

Strømforsyningen i hele landet kunne bli berørt, fordi ansatte hos Statnett var tatt ut. Statnett eier og driver riksnettet for strøm i Norge og fordeler strøm mellom landsdelene. De landsdelene som ikke har egen strømproduksjon, er særlig avhengig av forsyning fra andre produksjonssteder. Totalt var ca. 620 000 nettkunder (1,4 millioner mennesker) berørt av konflikten.

Tidsmomentet er kritisk ved gjenoppretting for å unngå følgefeil av strømutfall, da omfanget av en slik situasjon vil eskalere til det verre over tid. Flere deler av sentralnettet drives slik at en enkelt feil kan medføre strømafbrytning til større områder. Dette gjelder deler av Lofoten og Vesterålen, til Nyhamna (og Ormen Lange) og den sørlige delen av Sogn og Fjordane.

Ifølge NVE er det ikke mulig å si noe sikkert om når feil i nettet kan oppstå. Det kan skje raskt eller om noe tid, men sannsynligheten for utfall øker etter hvert som tiden går. Videre er det fare for feil i andre deler av nettet som følge av ett utfall (kaskadevirkninger). Dette øker sårbarheten i nettet. NVE uttalte i en rapport til Olje- og energidepartementet 16. mai at "NVE kan ikke garantere mot massive utfall som følge av streiken og det vil ikke nødvendigvis være noe forhåndsvarsel, slik at dispensasjoner kan gis i forkant."

Olje- og energidepartementet understreket at konsekvensene av utfall i sentralnettet kunne bli særlig omfattende. Departementet påpekte i e-post til Arbeidsdepartementet 16. mai:

"Samfunnets sårbarhet vil være avhengig av egenberedskap hos den enkelte sluttbruker av strøm. De fleste brukere/samfunnsfunksjoner har lite egenberedskap; blant annet trafikklys, veily, bensinpumper, pumper i undersjøiske tunneler, tunneler der strøm benyttes til vifter, T-bane/trikk/tog, vannverk og avløp, butikker (alarmer, bankterminaler, lys, varme, kjøling). Brukerne rammes av at de blir strømløse og at alt elektronisk utstyr blir slått ut, blant annet telefon, internett, TV, lys, varme, heiser, viktige funksjoner i landbruket og en rekke andre funksjoner. Konsekvensene for samfunnet blir umiddelbar stans i slike tjenester. Sykehusene og større datasentraler er av de virksomhetene som har best reserveløsninger.

Teleinfrastrukturen er svært avhengig av stabil strømforsyning både i mobilnettet, fasttelefonen, transmisjonsnettet, og nødnett der dette er utbygd. Selv om både fasttelefon og mobilnett og nødnett har noen timers batteri

back-up, vil denne raskt bli oppbrukt ifm en kritesituasjon som vil oppstå etter et strømbrudd for eksempel som dekker et stort område.

Norsk gassseksport dekker om lag 20 prosent av gassforbruket i Europa og bidrar med store inntekter til Norge. Mesteparten av eksporten er avhengig av gassprosessanleggene på Kårstø, Kollsnes og Nyhamna. Nyhamna forsynes i dag kun med en stømlinje. Dersom strømforsyningen faller ut for et eller flere av disse anleggene vil det dermed gi svært store konsekvenser. Et utfall på Kårstø vil også kunne få store konsekvenser for oljeproduksjonen da sentrale oljefelt er avhengige av gassvakuum for å opprettholde produksjon."

Olje- og energidepartementet understreket at et større utfall på strømmettet, for eksempel at et fylke faller ut, i tillegg ville kunne medført svært store økonomiske konsekvenser for næringsliv, offentlig forvaltning og befolkningen generelt, uten at det er mulig å angi konsekvensene presist. Dette ville vært avhengig av både på hvilket nettnivå utfallet eventuelt kom, størrelsen på følgefeil og hvilke sluttbrukere som finnes i det aktuelle området. En indikasjon kan være de samfunnsøkonomiske kostnadene knyttet til strømutfall etter uværet Dagmar, som ble anslått til ca. en halv milliard kroner totalt sett.

NVE uttalte videre i sin rapport 16. mai til Olje- og energidepartementet at "[f]lomvarsel pr. 16. mai indikerer at vannføringen har økt betydelig i mange bekker og mindre elver det siste døgnet, spesielt i midtre strøk av Aust-Agder, Telemark og Buskerud. [...] En del av de streikende har som oppgave å regulere vassdrag (bl.a. luker i dammer). Reguleringen har funksjon ifm kraftproduksjon og damsikkerhet, og har ofte en flomdempende effekt. Flere av energiselskapene (bl.a. Troms Kraft, Eidsiva Vannkraft AS og Skagerak Energi) uttrykker sterk bekymring for at de ikke kan få regulert vassdragene på en god måte. Faren for dette øker med økt vannføring som nå varsles i de streikeberørte områdene".

Partene hadde for øvrig ikke etablert et forutsigbart dispensasjonssystem fra streiken for Statnetts vedkommende. Usikkerheten om hvorvidt dispensasjon ville bli innvilget og eventuelt hvor lang tid det ville ta å få dispensasjon, kunne vært kritisk ved en feil eller utfall i nettet.

Helsetilsynet hadde pr. 16. mai ikke mottatt informasjon som tilsa at konflikten på det tidspunktet medførte fare for liv og helse. Helsetjenesten i landet ville også være i stand til å fungere

over noe tid ved et strømutfall, og det ville ikke innebære noen umiddelbar fare for liv og helse i forbindelse med nødvendig helsehjelp.

Helsetilsynet uttalte imidlertid følgende i et brev til Helse- og omsorgsdepartementet 16. mai:

”Den pågående konflikten i energisektoren medfører generell økt sårbarhet med tanke på energiforsyningen. De eksisterende systemene som sikrer alternativ energiforsyning vil ha begrenset kapasitet både i ytelse, omfang og varighet i forhold til en normal stabil energiforsyning. En langvarig konflikt gir en summasjonseffekt som øker faren for et omfattende strømutfall. Et slikt utfall vil ha store samfunnsmessige konsekvenser og påvirke vitale samfunnsfunksjoner, herunder funksjoner som er nødvendige for å ivareta liv og helse i befolkningen.”

Det ble gjort flere sonderinger med sikte på å bringe partene i tvisten sammen for samtaler og forhandlinger, senest torsdag 16. mai. Sonderingene førte ikke frem, og situasjonen mellom partene fremstod som svært fastlåst.

Arbeidsministeren innkalte partene til møte om kvelden 16. mai. Partene bekreftet på møtet at de ikke så noen mulighet for å komme til enighet. Arbeidsministeren meddelte at Regjeringen så svært alvorlig på de store samfunnsmessige konsekvensene streiken kunne medføre. Situasjonen var svært uoversiktlig og ga stor grunn til uro. Statsråden varslet derfor at Regjeringen ville fremme en proposisjon til Stortinget om tvungen lønnsnemndbehandling av tvisten. Etter henstilling fra arbeidsministeren sa EL & IT Forbundet seg villig til å avblåse de pågående streikeaksjonene umiddelbart, og de streikende ville gjenoppta arbeidet så snart det lot seg gjøre.

4 Konklusjon

Det ble gjort flere forsøk på å bringe partene tilbake til forhandlingsbordet, senest 16. mai. Også riksmekleren forsøkte å bidra til dette. Situasjonen var imidlertid så fastlåst mellom partene i hovedkonflikten at dette ikke lot seg gjøre. Det var derfor utsikter til en langvarig tvist mellom partene.

Arbeidsdepartementet vurderte situasjonen slik, særlig med grunnlag i rapporter fra NVE og konsekvensvurderinger fra Olje- og energidepartementet, at hensynet til vitale samfunnsinteresser

talte for at tvisten måtte løses uten ytterligere arbeidskamp. Faren for alvorlige strømutfall var betydelig og økende. Som også Helsetilsynet påpekte, ville et slikt strømutfall ha store samfunnsmessige konsekvenser og påvirke vitale samfunnsfunksjoner, herunder funksjoner som er nødvendige for å ivareta liv og helse i befolkningen.

Også varselet om en alvorlig flomsituasjon for store deler av landet talte for at det måtte gripes inn i hovedkonflikten, selv om den i seg selv ikke hadde alvorlige samfunnsmessige konsekvenser eller innebar noen fare for liv og helse. Det var etter Regjeringens syn ikke forsvarlig med videre usikkerhet for nye aksjoner som kunne svekke flomberedskapen.

Norge har ratifisert flere ILO-konvensjoner som verner organisasjonsfriheten og streikeretten (konvensjon nr. 87, 98 og 154). Slik konvensjonene har vært tolket av ILOs organer, stilles det strenge krav for inngrep i streikeretten, men det åpnes likevel for inngrep dersom streiken setter liv, helse eller personlig sikkerhet for hele eller store deler av befolkningen i fare. Sosialpakten under Europarådet har i artikkel 6 nr. 4 en tilsvarende bestemmelse som verner streikeretten. Artikkel 6 må imidlertid ses i sammenheng med artikkel G, som åpner for at det ved lov kan foretas begrensninger i streikeretten som er nødvendige i et demokratisk samfunn til vern av andre menneskers frihet og rettigheter, eller til vern av offentlige interesser, den nasjonale sikkerhet og moral i samfunnet.

På denne bakgrunn er Arbeidsdepartementet av den oppfatning at et vedtak om tvungen lønnsnemnd i den omhandlede arbeidskonflikten er innenfor rammen av de konvensjoner Norge har ratifisert. Dersom det skulle påvises motstrid mellom internasjonale konvensjoner og Norges bruk av tvungen lønnsnemnd, mener departementet at det uansett var nødvendig å gripe inn i konflikten.

5 Rikslønnsnemndas kompetanse

Forslaget innebærer at Rikslønnsnemnda gis kompetanse til å løse tvisten som er oppstått mellom EL & IT Forbundet og Atea AS, dvs. å ta stilling til om det skal opprettes en tariffavtale mellom forbundet og bedriften eller om et slikt krav skal avvises, og hvordan en eventuell avtale i så fall skal lyde. Lønnsnemndslovens bestemmelser gis anvendelse så langt de passer.

Arbeidsdepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS våren 2013.

Vi **HARALD**, Norges Konge,

stadfester:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS våren 2013 i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om lønnsnemndbehandling av arbeidstvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS våren 2013

§ 1

Tvisten mellom EL & IT Forbundet og Atea AS i forbindelse med spørsmålet om opprettelse av tariffavtale skal avgjøres av Rikslønnsnemnda.

§ 2

Det er forbudt å iverksette eller opprettholde arbeidsstans. Reglene i lønnsnemndloven gjelder så langt de passer.

§ 3

Loven trer i kraft straks. Loven opphører å gjelde når Rikslønnsnemnda har avsagt kjennelse i tvisten.